

AVTOMOBIL YUVISH KOMPLEKSLARINING SUV RESURSLARIGA TA'SIRI

Dusmuratova Saida Xuramovna

Surxondaryo viloyat Angor tumani 24-umum ta'lim maktabi o'qituvchisi

Annotatsiya: Tezida avtomobil yuvish komplekslarining suv resurslariga ta'siri haqida ma'lumotlar yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Avtomobillar, suv ,antifirizlar, elektrolitlar,harorat, kauchuklar, moylar,

Key words: cars, oils, electrolyte, temperature, antiphytosis, environmental problems,water

Suvning ifloslanish jarayonida ifloslangan oqova suvlarni ishlab chiqaradigan avtoulavlarga xizmat ko'rsatish stansiyalari va avtoulavlarni yuvish joylari muhim o'rin tutadi. Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, avtoulavlarni yuvish uchun oqova suvlarni transport vositalarining ishlashi paytida hosil bo'ladigan suyuq chiqindilar turlaridan biri deb hisoblash mumkin. Ta'kidlash joizki, davlat va xususiy sektor transport vositalarini toza holatda saqlash yo'lovchilarni tashish uchun sanitariya shartidir [O'zbekiston Respublikasi aholisining sanitariya epidemiologik farovonligi to'g'risidagi qonuni yo'q N ZRU-393 26.08.2015] Shuning uchun bugungi kunda fuqarolarga qulaylik yaratish uchun avtomobillarni yuvish korxonalari tobora ko'payib bormoqda ammo shu bilan birga atrof-muhitga yetkazilgan zarar hisobga olinmaydi. Bugungi kunda dunyoda turli xil avtomobil yuvish turlari mavjud ular o'z ishlarida suvdan foydalanadilar va foydalanmaydilar -qo'lda kontaktli avtomobil yuvish nam yoki quruq (avtomobil yizasidan kirni olib tashlash mat ova gubkalar, shuningdek kimyoviy yuvish vositalaridan foydalanish bilan sodir bo'ladi);

-qo'lda kontaktsiz avtomobillarni yuvish bug' va nam yuvish iflosliklarni olib tashlash kuchli sirt faol moddalarni (sirt faol moddalarni) qo'llash va yuqori bosimli suv oqimi bilan ta'minlash orqali amalga oshiriladi;

-avtomatik kontaktli avtomobillarni yuvish :avtomatik kontaktsiz avtomobil yuvish Xorijiy mamlakatlarda bug' yuvish vositasi faol ishlatiladi. Bu jarayonda bug' harorati va yuqori bosim tufayli ifloslangan yuzadan kir zarralari chiqariladi kir

eritiladi va yuviladi. Bug‘bilan yuvishning asosiy afzalligi shundaki u kamroq chiqindi suv hosil qiladi, ya‘ni u atrof-muhitga kiradi. Kamroq ifloslantiradi, soatiga 460 litr sig‘im yordamida qo‘lda yoki kontaktsiz amalga oshirishga ega yuvish vositalari va katta hajmdagi suv ishlatiladi.

O‘zbekiston shaharlarida avtomobillarni yuvish jarayoni Kercher 1 ta mashina yuvish uchun 15 daqiqa vaqt sarflanadi (ko‘pikni qo‘llash, detarjan eritmasini yuvish, quritish) 1 ta mashina uchun suv istemoli esa hajmi va iflislanish darajasiga qarab 50-120 litrgacha suv ishlatiladi. AQSHdagi ma‘lumotlarga ko‘ra an‘anviy avtomobil yuvish bilan bitta mashinani yuvish uchun taxminan 200-230 litr suv yengil avtomobillarga sarflanadi

Avtomobil yuvish vositalarining zararli ta‘siri nafaqat ortib borishi bilan izohlanadi. Suv iste‘moli, balki oqova suvlarning tarkibi ular to‘xtatilgandan tashqari moddalar bo‘lishi

-maxsus yuvish vositalari odatda asosiy hisoblanadi tarkibiy qismlari anionik va noionik sintetikdir sirt faol moddalar, neft mahsulotlari og‘ir metallar bo‘yoq va erituvchilar kislotalar shuningdek avtomobil yuvish kompleksidan oqova suv tarkibida uchraydi 2,46mg/l gacha bo‘lgan konsentrsiyalarda juda zaharli tetraetilqo‘rg‘oshin mavjud

Avtomatlashtirilgan avtomobil yuvishda yuvish vositalarining istemol stavkalari 100-150gr/mash ni tashkil qiladi. Ushbu standartlarga muvofiq va yuvish suvidan bir marta foydalanish sharoitida yuvish vositalarining taxminiy konsentrsiyasi drenajlar taxminan 0,25. 0,31 gr/l bo‘lishi kerak va SSFMning umumiy konsentrsiyasi 15-90mg/l (yuvish vositalarining turiga bog‘liq) ammo avtomobil yuvish drenajlarida SSFMning haqiqiy konsentrsiyasi 12-23mg/l gacha bo‘lishi mumkin va hokazolar va minerallari zararli moddalar erimaydigan neft mahsulotlari sirt faol moddalar oksidlangan sirt faol moddalar SSFM< 2,5 mg/l neft mahsulotlari < 4mg/l) bo‘lgan sanoat chiqindi suvlarini shahar kanalizasiya tizimiga tushirishga ruxsat beriladi. Shunday qilib, avtomobil yuvish vositalarining chiqindi suvlari tegishli tozalashsiz kanalizasiyaga, hatto undan ortiq suv oqimlariga tushmaydi. Ayni paytda ko‘p mamlakatlarda tozalanmagan avtomobil yuvish drenajlar bor. Shuni yodda tutish kerakki, Termizda bir qancha avtoyuvish shaxobchalari mavjud bundan tashqari uylarning hovlilarida va ochiq suv omborlari yaqinida aholi tomondan avtomobilni mustaqil yuvadilar shu sababli bu jarayonlarni aniq baholash qiyin ular quyidagi zararga hissa qo‘shadi avtomobillarni yuvish jarayonlari bilan

atrof-muhit chiqindilarini to'plash va yo'q qilish muammolarining tahlil qilishda qiyinchilik tug'diradi.

Avtomobillarni yuvish jarayonlarining tahlili shuni ko'rsatdiki Termizda avtomobil yuvish vositalaridan chuchuk suvning yillik iste'moli taxminan 16560m³ nitashkil qiladi. Olingan oqova suvlar asosan shahar kanalizasiya tarmog'iga yoki suv oqimlariga tegishli tozalashsiz tashlanadi. 1 avtomobil yuvish uchun 200 litr suv sarfini va haftada 1 marta avtomobil yuvish chastotasini hisobga olgan holda hovlilarda avtomobillarni yuvish uchun tushish ko'rsatkichi 90240m² ni tashkil qiladi. Yani Termizda avtomobillarni yuvish uchun umumiy suv sarfi 106800m² ni tashkil qiladi, bu ko'rsatkich yuk mashinalari, avtobuslar va maxsus jixozlarni yuvishni hisobga olmaydi. O'zbekistonda chuchuk suv ta'minoti bilan bog'liq keskinlikni shu jumladan suvdan foydalanish sohasida barqaror rivojlanishni ta'minlash talablarini hisobga olgan holda, bu holat mutlaqo qabul qilinishi mumkin emasdek tuyuladi vazirlar mahkamasining "2030 yilgacha bo'lgan davrda barqaror rivojlanish sohasidagi milliy maqsad va vazifalarni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorida 6.3 topshiriq ko'rsatilgan 2030 yilga kelib suv muhitinig har qanday ifloslanishini sezilarli darajada kamaytiradi, xususan shu jumladan quruqlikdagi faoliyat tufayli va oqova suvarni xavfsiz qayta ishlatish massasini ko'paytirish, shunday qilib ifloslanishni kamaytirish choralari ko'rish uchun suvning ifloslanish manbalarini aniqlash dolzarb vazifadir. Ifloslangan oqovasuvlarni chiqarish muammosini hal qilish uchun shu bilan birga quyidagi tadbirlarni taklif qilismumkin.

1. Tashqi tomondan avtoulavlarni yuvish drenajlari ustidan nazoratni kuchaytirish
2. Avtomobillarni yuvish uchun ichimlik suvidan foydalanish uchun avtomobil egalari javobgarligini kuchaytirish.
3. Oqova suvlarning shakllanishini istisno qiladigan "quruq" yuvish texnologiyalarini joriy qilish
6. Ushbu chora – tadbirlarning amalga oshirilishi nafaqat shahar kanalizasiya tizimidagi yukni kamaytiriradi, balki iste'molni ham kamaytiradi, balki iste'molni ham kamaytiradi, chuchuk suv, bu esa o'z navbatida barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishga yordam beradi.

Muammoni hal qilishning ekologik xavfsizligini baholash avtotransport chiqindilari bilan ishlash zarur mavjud yig'ish qayta ishlash texnologiyalarini tahlil qilish, aks ettirilgan mahalliy va xorijiy olimlarning asarlari [21,31,58,97,106,123] dastlab ishdan chiqarilgan mashinalar ular transport korxonalaridava boshqa obektlarda

to'planadi transport infra tuzilmasi va transport vositalari to'planadigan joylarda. Mavjud yig'ish texnologiyalari avtotransport chiqindilarining ayrim turlarining qayta ishlash va yo'q qilish katta yoki kichik darajada imkon beradi, katta miqdordagi moddiy resurslarni milliy iqtisodiyotga qaytarish samaradorligi. Eng to'liq ishlov berish. Bunda qora va rangli metallar, chiqindi moylar orqali erishiladi, biroq eskirgan shinalar plastmassalar, avtomobil oynalari, antifirizlar uchun mavjud qayta ishlash texnologiyalari juda ko'p mehnat talab qiladi, katta energiya sarfini suv sarfini talab qiladi. Ushbu materiallar poligonlarga yoki quyish osonroq, bu esa qo'shimcha yukga olib keladi. Tabiiy landshaftlar, atrof tarkibiy qismlarini zaharli moddalar bilan ifloslantiradi

Foydalanilgan adabiyotlar

1. [Жемчугов А, Громов П, Экологические проблемы мойки автомобилей” .(Эл.ресурс). Режим доступа : <https://allbest.yordamida> qo'lda yoki kontaktsiz amalga oshir ga ega yuvish vositalari va katta hajmdagi suv ishlatiladi o'rtru/k3c0b65635a2bc78b4c53b88421206d27-5. Html. Дата обращения 02.09.2022]
2. Rohit Mehra [internet]. 2020. Advantages and disadvantages of waterless Car wash you should be Awre off. Available at: <https://www.klusster.com/potfolios/rohit-mehra/contents/24701>
3. Нечаев И.А., Белевцев А.Н. Экологические проблемы эксплуатации установок мойки автомобилей и пути их решения // Водоснабжение и санитарная техника. N3.2010; Nor Haslina Hashim Nadzirah Zaryadi. Pollutants characterizatsion of car wash wastewater, MATECweb of conferences, volume 4. Reeta Rai, Subodh Sharma, D.B. Gurung, Bishal K. Sitaula & Ram Devi Tachamo Shah (2020): Assessing the impacts of vehicle wash wastewater on surface water quality through physico-chemical and benthic macroinvertebrates analyses, Water Science, DOI: 10.1080/11104929.2020.1731136; Reeta Rai, Subodh Sharma, D.B. Gurung, Bishal K. Sitaula & Ram Devi Tachamo Shah (2018): Assessment of environmental impacts of vehicle wash centres at Olakha, Thimphu Bhutan. International Research Journal of Environmental Science Vol. 7(1), 1-10, January (2018); Isaac Monney, Emmanuel Amponsah Donkor, Richard Buamah. Clean vehicles, polluted waters: empirical estimates of water consumption and pollution loads of the carwash industry. Heliyon, Volume 6, Issue 5, 2020, e03952, ISSN 2405-8440, <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e03952> . 5. Аналитическое агентство

Proceedings of International Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Moscow, Russia

Date: 11th October - 2024

ISSN: 2835-5733

Website: econferenceseries.com

АВТОСТАТ. Как часто россияне моют автомобили зимой? (Эл. ресурс). Режим доступа: <https://www.autostat.ru/infographics/37951/>. Дата обращения 2.10.2020] и по г. Ташкенту [Радкевич М., Шипилова К., Абдукодирова М., Почужевский О. Автомоечный комплекс – объект вредного воздействия на водные ресурсы// Журнал Иригация и мелиорация. 2020. №4 (22). С. 40-43

E- Conference Series

Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings

E-CONFERENCE
SERIES